

שיטוט במחוזות הניסיון והספרות המקצועית

המדור של פרופ' משה (ג'וזף) בר יוסף, גמלאי המעבדה ע"ש טולקובסקי,
מינהל המחקר החקלאי (mbjoseph@gmail.com)

https://www.dreamstime.com

גסיסה...

...ומוות

הדרים אחר שלא הכיר את המחלה, המליץ על דישון מוגבר - מה שבאמת הועיל לחברות הדשנים אבל לא הזיז למחלה חצי עלה. זו המשיכה והוסיפה להתפשט: יתירה מכך, פעילות הווקטור, החרק המפיץ אותה, נהנה מעידוד הדשן - עד שהעצים התמוטטו ומתו.

שם המחלה גרינג כמובן מטעה. המחלה גורמת לצהובון חזק ואמנם כך ראו אותה הסינים, שנתנו לה את השם הואנגלונגבין (Huanglongbing), שמשמעו בסינית 'הדרך הצהובה'. השם גרינג נג ניתן על שום שינוי שחל בפרי הבשל, שרק מחציתו שוברת צבע לצהוב ומחציתו הנותרת ירוקה (ראה תמונה בעמוד הבא). בשלבי המחלה הראשונים נפגע לעתים רק חלק מהעץ והתוצאה היא ענפים צהובים ולצדם ענפים ירוקים שנראים נורמליים.

ה סכנה ברורה ומיידית!

כותרת אולי נשמעת בומבסטית אבל מי שנוסע לאורך כביש 27 הורד מאורלנדו למיאמי, ארה"ב, רואה מאות פרדסים מתים, מאות אלפים ומיליוני עצי הדר כרד תים, שלדי עצים שנותרו לאחר פגיעת מחלת הגרינג, עליה כתבו לאחרונה איש הגנת הצומח איתן רכט ומדריך ההדרים בדימוס יצחק בר-זכאי (ראה מאמר בעמ'...). ב-2007 ראיתי רשימה פרי סומית על הדרי קובה, חזונו המגולמני של קאסטר, לפיו קובה תהיה ספקית התפוזים של ברית המועצות. משלחת של מומחי הדרים מקיבוצי השומר הצעיר יצאה לשם, כמדומני בשנות השישים וקאסטר בדרכו הלך בגדול, נטע מאות אלפי דונמים ובכל גוש פרדסים בנה בית ופנימיה גדולה לכמה מאות תלמידי תיכון שמחצית היום למדו חשבון והיסטוריה ובמחצית השניה עבדו בפרדסים. המפעל התחיל מצוין. לאחר ששמעתי חוקר ספרדי מספר על ההצלחה העצומה של הקובנים בגידול הדרים התחלתי לדאוג שמא הם יתחרו עם ענף ההדרים שלנו...

לימים ברית המועצות התמוטטה כלכלית, לא היה לה כסף לתפוזים ואשכוליות מקובה וכאן יצאו כמה ישראלים לקובה והפכו למומשי המלכה: הם פתחו שם ביזנס והתחילו לשווק את פרי ההדר הקובני באירופה. בהצצה באחד מהעיתונים מ-2007 העוסקים בשיווק פירות וירקות קראתי כתבה על תעשיית ההדרים הקובנית, כולל תמונות של בית אריזה ומפעל לייצור רכו. תמונה של עצי הדר בפרדס משכה את תשומת לבי: ראיתי עצים מתמוטטים...

כשנתיים קודם לכן ראיתי את נזקי הגרינג בברזיל ופלורידה ולא היה ספק בקשר שבין לבין. בעקבות פנייה שלי לאנשי השידה הישראליים שפעלו אז בקובה הוזמנתי על ידם לביקור. הגיעתי לשם בתחילת דצמבר 2007, שוכנתי בפרדס קובני, עיניי חשכו נוכח הקטסטרופה ומיהרתי להדליק נרות חנוכה... לפי כל הסימונים הקדימו נזקי הגרינג בקובה את המתקפה על פרדסי ברזיל ופלורידה. הקובנים סיפרו לעצמם סיפורי אגדות, למשל שהעובדים גובו את הדשן, והסתירו מעצמם ומעולם הפרדס כולו את הנורא מכל. מי שמכיר סימפטומים של גרינג ינוג במצב כה מתקדם אינו זקוק לבדיקת PCR. אגב, החברה הישראלית שפעלה בקובה הזמין, קודם לביקורי שם, מומחה

<https://docplayer.co.il>

נימפות של פסילת ההדר האסיאתית, נשאית הגרינינג

אל תפעילו פוליטיקות בהתייחסות למגפה הזו. רק מי שצבר ניסיון בתחום יכול להשיא עצה וממש לא כדאי להתחיל להמציא את הגלגל מחדש. אין זמן לתרגילי כוח ולנסיגות שהוכחו חסרי תוחלת. נכון, אין פתרונות קסם. גם הניסיון והמקצוענות אינם מבטיחים הצ'לחה בהתמודדות עם המחלה הקשה הזו, אבל הכשלויות מהירים ו'בטוחים' הרבה יותר מניסיונות של מתחילים. 70 מעבדות מחקר פועלות בתחום זה בעולם, כאשר בפלורידה לבדה השקיעו במח' קרי הגרינינג כמיליארד דולר. ואנחנו, למרות שהפסילה האסיאתית כבר כאן, ככל שנדחה אצלנו את מועד התבססות הגרינינג נגביר את הסיכוי להינצל בזכות פתרון טכנולוגי - כלכלי - מדעי לבעיה שמטילה על ענף ההדרים שלנו צל ענק.

וכך, אם משרד החקלאות, ענף ההדרים והחקלאים עצמם, שמי קור פרנסתם ומחייתם הוא הפרדס, שואפים להמשיך לגדל הדרים בארץ, ואם הציבור הישראלי מעוניין להמשיך וליהנות מטעמים וניחוחם הארץ-ישראלי של התפוזים, האשכוליות, הלימונים, המוני דריות ושאר מהודרים, יש לקום ולהפעיל את המקצוענים שבינינו, אלה שראו במו עיניהם את האסון. נכון ניתן בעידן המחשב למצוא מידע רב בכל תחום בשיטוט באינטרנט, אבל לא הייתי סומך על ד"ר ויקיפדיה.

<https://telem.openau.ac.il>

רק מחצית מהפרי הבשל שוברת צבע לצהוב ומחציתו הנותרת ירוקה

המפגש הראשון שלי עם הגרינינג היה בכנס הדרים בדרום אפריקה ב-1972. בדרכי חזרה מהכנס עצרתי בקניה, לפי הזמנה של משלחת סיוע מטעם משרד החוץ כמדומני. (מר) גדי שליטין לקח אותי לפרדס של לורד אנגלי, הסתכלתי על העצים והם נראו לי חולים בגרינינג. לאחר הסיור נכנסתי לסלון ביתו של הלורד שפתח בהתנצלות על המצב הכלכלי הקשה שמוע ממנו לדשן כראוי. הסברתי לו כי העצים חולים במחלה שאינה נרפאת מדישון. ולא רק דישון - אין עדיין דברה יעילה מלבד הטיפול האינטנסיבי כנגד פסילת ההדר האסיאתית (*Diaphorina citri*), חרק קטן וממור המעביר את המחלה מעצי הדר חולים לעצים בריאים. אבל גם הטיפול הזה פרובלמטי: אין בו כדי לבלום את המגפה, במיוחד בעצי הדר שפרים מיועד לשוק הטר.

למה כל ההקדמה הארוכה הזו?

והרי כל אנשי הענף יודעים במה מדובר וכבר שנים מתהפכים על משכבם בלילות בגלל הפסילה והגרינינג שעלולות לפלוש לארצנו. ובכן, כדי לשוב ולהזהיר ולשוב ולהזהיר שוב את אנשי הענף ואת רשויות הגנת הצומח מפני הסכנה האורבת. אל תשאירו את ההתמודדות מולה לדשן כזה או אחר ובידי חסרי ניסיון מקצועי.

משתלות שוטן

שתלי עצי פרי נשירים, סובטרוכפיים, דורים, זיתים, גפן ועצי נוי שונים במבחר זנים וכנות: אלנם מבורר, GF677, הנסן, בלאדי, כלאבי ועוד.

Global G.A.P תקן המשתלות בעלות תקן

מושב יד נתן 79, נייד: 052-2599343, פקס: 08-6896094

shutan@zahav.net.il www.shutan-nurseries.co.il

שתלים נקיים
(V.F)
מיוחס קרקע